

HALLITUKSEN ESITYS KAIVOSLAIKSI

22.12.2009

Elinkeinoministeri Mauri Pekkarinen

SUOMEN ALUEELLA ON MALMEJA

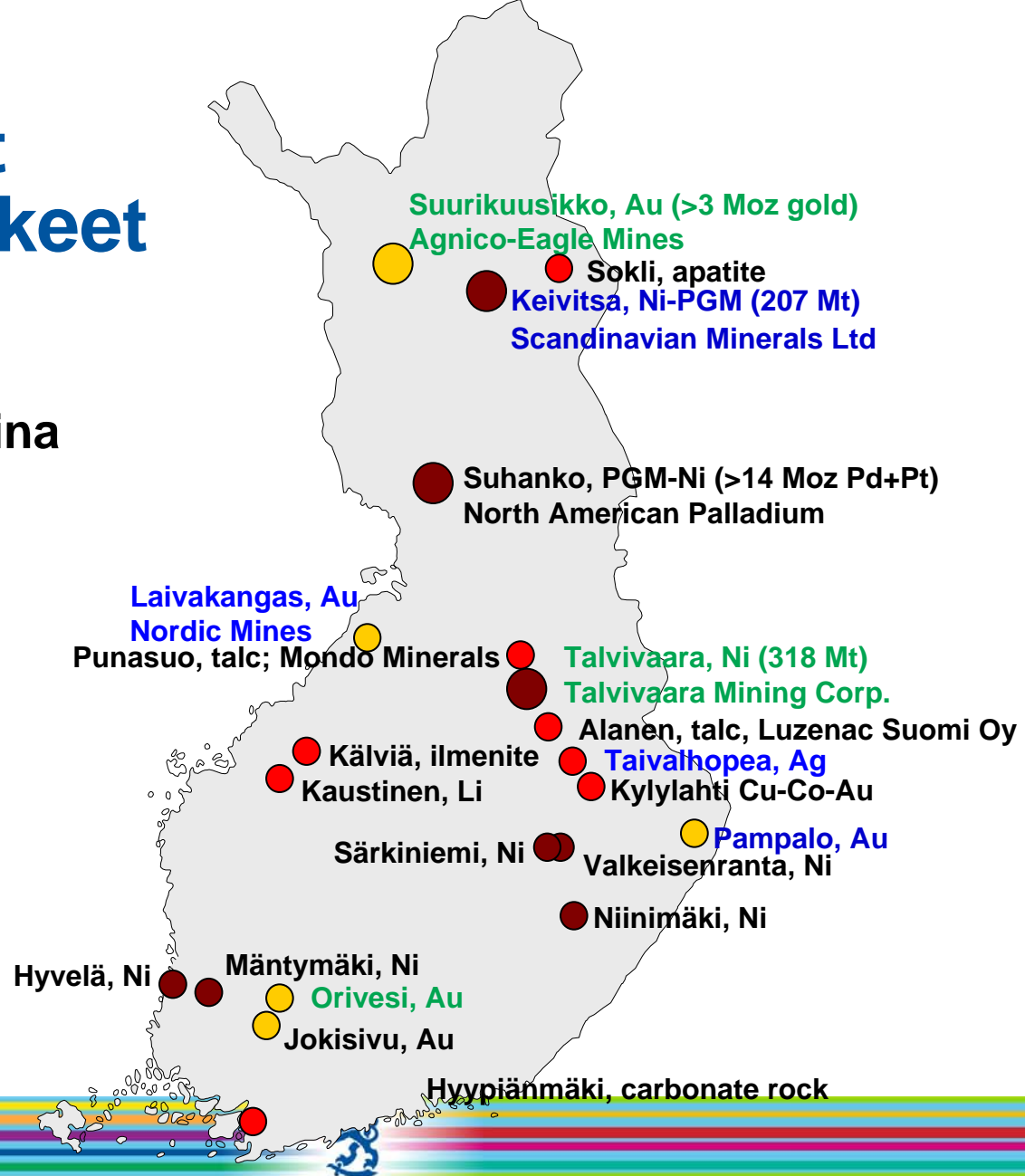

Tärkeimmät kaivoshankkeet

● Kulta

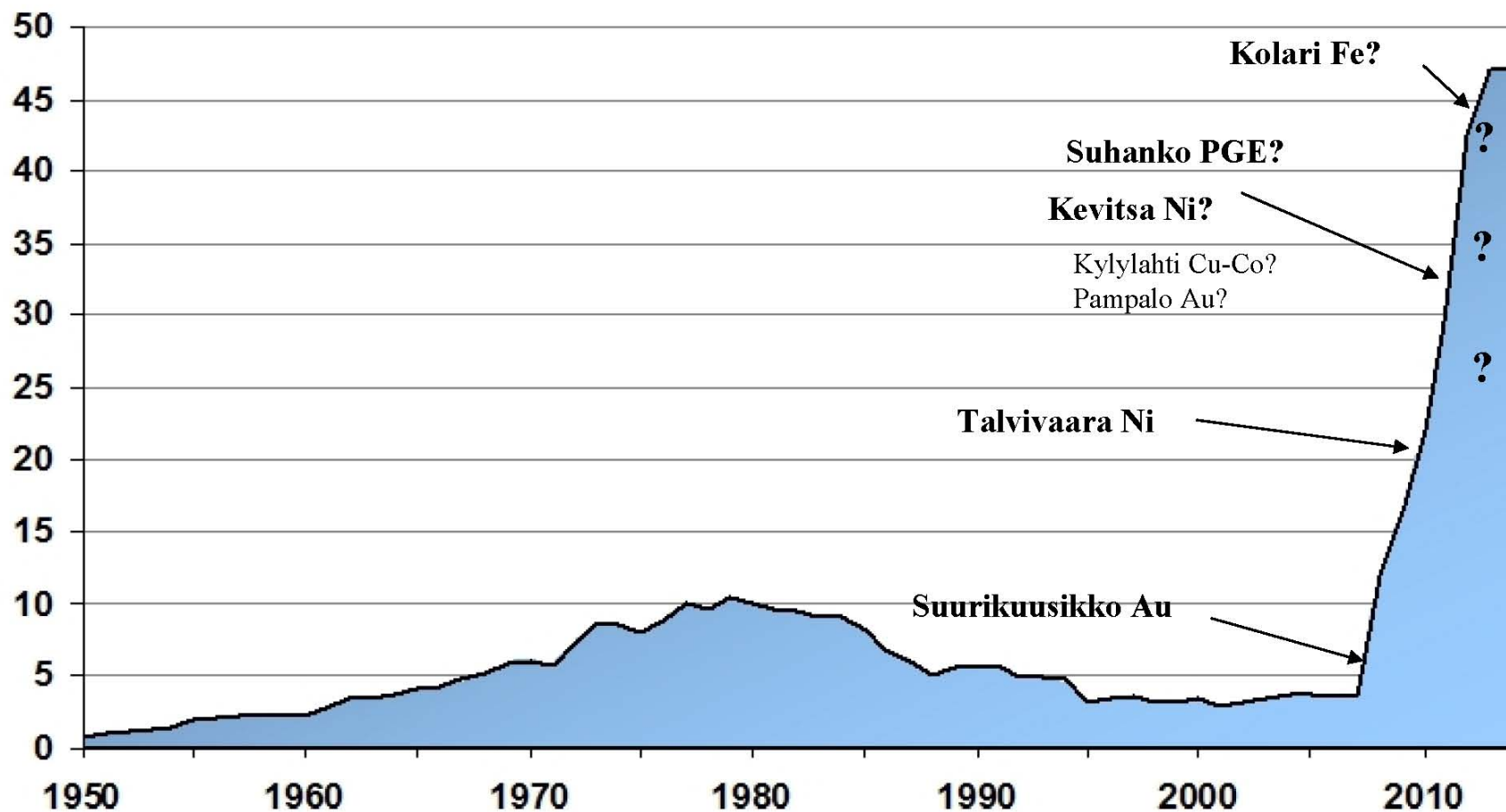
● Nikkeli/platina

● Muut

Malminlouhintaennuste vuoteen 2015

ilj.
nna

Metallimalmikaivosten malminlouhinta 1950-2006 (TEM) ja ennuste 2015

Miksi kaivostoimintaa on syytä edistää?

- Kaivostoiminnan merkitys on kasvanut niin Suomessa kuin globaalisti
- Kaivosten talousvaikutukset koko maahan, mutta erityisesti kyseiselle alueelle ja paikkakunnalle ovat merkittävät
- Työllisyysvaikutukset, niin välittömät kuin välilliset, ovat suuret, yhteensä useita tuhansia työpaikkoja
- Usein kaivosten elinikä on kymmeniä vuosia

Talouspoliittisen ministerivaliokunnan periaatepäätös kaivostoiminnan edistämisestä 16.9.2008

- TEM voi tukea kaivosten infrastruktuuri-investointeja (sähkö- ja vesilinjat yms.)
- Finnvera(lainat ja takaukset) ja Tesi (pääomarahaus) voivat rahoittaa kaivosinvestointeja
- LVM voi tukea liikenneinfrastruktuuri-investointeja (rautatiet, tiet)
- TEM voi tukea alan työvoiman koulutusta

Miltä kaivosalan kehitys nyt näyttää?

- Kittilän ja Talvivaaran kaivokset moninkertaistavat metallikaivosten tuotantovolyymin. Molempien toiminta-aika on kymmeniä vuosia
- Kevitsasta ja Pampalosta on tehty investointipäätökset
- Muita hankkeita on vireillä. Niiden eteneminen riippuu maailmanmarkkinoiden kehityksestä ja rahoituksen saatavuudesta

Suomessa erinomaiset edellytykset malminetsinnälle ja kaivostoiminnalle myös jatkossa

- Hyvä malmipotentialiaali
- Kaivosalan osaamista ja tietämystä
- Hyvät geologiset perustiedot kaikkien saatavilla
- Turvallinen ja vakaa toimintaympäristö
- Hyvä infrastruktuuri
- Valtion ja kansalaisten suhtautuminen myönteistä

Kaivoslain uudistamisen lähtökohta

- Matti Vanhasen II hallitusohjelma:
”Kaivoslakia uudistetaan siten, että siinä toisaalta otetaan huomioon ympäristönäkökohtien, kansalaisten perusoikeuksien ja elinolojen turvaaminen, kuntien vaikutusmahdollisuudet sekä maanomistajien oikeudet ja toisaalta varmistetaan edellytykset malminetsinnän ja kaivostoiminnan kehittämiseksi.”

OIKEUS MALMINETSINTÄÄN (1/3)

Etsintätyö:

- Geologiset mittaukset ja havainnot sekä vähäinen näytteenotto
- Etsintätyö ei ole sallittua maan pinnalla hautausmailla, piha-alueilla, liikennealueilla ym. alueilla, jollei asiassa ole toimivaltaisen viranomaisen tai laitoksen taikka asianomaisen oikeudenhaltijan suostumusta
- Ennen näytteenoton aloittamista ilmoitus kiinteistön omistajalle ja haltijalle

➔ vastaa pitkälti nykytilaa, mutta asuinrakennusten ja niiden pihapiirien suojaetäisyys on 150 m (vrt. nykyisin 50 m)

OIKEUS MALMINETSINTÄÄN (2/3)

- Jos malminetsintää tehdään ”etsintätyötä” laajempänä eikä asiasta sovita kiinteistön omistajan kanssa, tarvitaan malminetsintälupa
 - Malminetsintälupa tarvitaan myös, jos malminetsijä haluaa varmistaa etuoikeuden esiintymän hyödyntämiseen
 - Lisäksi malminetsintälupa tarvitaan, jos
 - malminetsinnästä voi aiheutua maisemallisten tai luonnonsuojeluarvojen heikentymistä, haittaa ihmisten terveydelle tai yleiselle turvallisuudelle taikka haittaa muulle elinkeinotoiminnalle
 - malminetsintä kohdistuu uraania tai toriumia sisältävän esiintymän paikallistamiseen ja tutkimiseen
 - Luvan myöntävä Tukes pyytää lausunnon kunnalta, keskeisiltä viranomaisilta (ELY, STUK ...) sekä kuulee kiinteistön omistajia, muilla on mahdollisuus esittää mielipiteensä
- ➔ Vastaa pitkälti oikeuskäytännössä muovautunutta nykytilaa

OIKEUS MALMINETSINTÄÄN (3/3)

- Malminetsintäluvan nojalla luvanhaltijalla on oikeus
 - geologisin, geofysikaalisin ja geokemiallisin menetelmin tutkia ja kartoittaa geologisten muodostumien rakenteita ja koostumusta sekä
 - tehdä muita kaivostoimintaa valmistelevia tutkimuksia ja muuta malminetsintää esiintymän paikallistamiseksi sekä sen laadun, laajuuden ja hyödynnettävyyden selvittämiseksi
 - sen mukaan kuin malminetsintäluvassa määrätään
- Malminetsintäluvan voimassaolon jatkamista koskevassa päätöksessä voidaan antaa oikeus jatkaa keskeytyksettä malminetsintää, vaikka päätöksestä on valitettu
- Malminetsintäalueen kiinteistön omistajille malminetsintäkorvaus:
 - => 1–4 v: 20 €/ha/v
 - => 5–7 v: 30 €/ha/v
 - => 8–10 v: 40 €/ha/v
 - => 11–15 v: 50 €/ha/v
- ➔ Keskeisimmät muutokset: malminetsintälupa voi olla voimassa 15 vuotta (vrt. nykyisin 5 + 3 v) ja malminetsintäkorvaus nousee porrastetusti

OIKEUS KAIVOSTOIMINTAAN (1/2)

- Etuoikeus kaivoslupaan:
 - Jos kaivoslupaa haetaan malminetsintäluvan mukaisella alueella olevaan esiintymään, on etuoikeus kaivoslupaan malminetsintäluvan haltijalla (vrt. nykyisen kaivoslain 4 §)
- Kaivosluvan myöntämisen edellytykset:
 - Esiintymä on hyödyntämiskelpoinen
 - Kaivosalue ja kaivoksen apualue eivät sijaitse alueella, jolla on ”valtauksen este”, minkä lisäksi esteestä huolimatta lupa voidaan myöntää tietyin edellytyksin; mm. asuinrakennus ei ole enää ehdoton luvan myöntämisen este
 - Kaivostoiminnan tulee perustua
 - 1) oikeusvaikutteiseen kaavaan TAI
 - 2) suhde alueiden käyttöön on muuten selvitetty
 - Voimassa olevien kaavojen vaikutuksesta lupaharkintaan säädetään maankäyttö- ja rakennuslaissa
- Lupaviranomainen on Tukes;
 - uraanikaivosluvrat ratkaisee kuitenkin valtioneuvosto kaivoslain ja ydinenergialain nojalla

OIKEUS KAIVOSTOIMINTAAN (2/2)

- Kaivosluvan myöntämisen esteet:
 - Kaivoslupaa ei saa myöntää, jos hakijalla ei ole edellytyksiä tai ilmeisesti tarkoitustakaan huolehtia kaivostoiminnan aloittamisesta, taikka hakija on aiemmin olennaisesti laiminlyönyt kaivoslakiin perustuvia velvollisuuksia
 - Kaivoslupaa ei saa myöntää, jos kaivostoiminta aiheuttaa vaaraa yleiselle turvallisuudelle, aiheuttaa erittäin merkittäviä vahingollisia ympäristövaikutuksia tai erittäin merkittävästi heikentää paikkakunnan asutus- ja elinkeino-oloja
- Kaivosalueen kiinteistön omistajille vuotuinen louhintakorvaus:
 - 50 €/ha + 0,15 % louhitun ja hyödynnetyn metallimalmin kaivosmineraalien arvosta
- Luvan myöntävä Tukes pyytää lausunnon kunnalta, keskeisiltä viranomaisilta (ELY, STUK ...) sekä kuulee kiinteistön omistajia, muilla on mahdollisuus esittää mielipiteensä
- ➔ Lupaharkinta nykyistä kokonaisvaltaisempaa ja korvauksista säädetään nykyistä täsmällisemmin (vrt. nykyisin ”kohtuullinen korvaus”)

KÄYTTÖOIKEUS KAIVOSALUEESEEN

- Käyttöoikeus toiselle kuuluvaan alueeseen kaivosalueena valtioneuvoston luvalla (*kaivosaluelunastuslupa*), jos kaivoshanke on yleisen tarpeen vaatima
 - Arvioinnissa on keskeistä kaivoshankkeen paikalliset ja aluetaloudelliset vaikutukset, työllisyysvaikutukset ja yhteiskunnan raaka-ainehuolto
- ➔ Nykyisin käyttöoikeus alueeseen tulee suoraan kaivoslain nojalla

OIKEUS KULLANHUUHDONTAAN

- Kullanhuuhdonta valtion omistamalla alueella edellyttää kultanhuuhdentalupaa
- Kultanhuuhdentaluvan nojalla luvanhaltija saa
 - etsiä ja kartoittaa maaperässä esiintyvää kultaa,
 - ottaa talteen maaperässä esiintyvä kulta huuhtomalla sekä huuhdonnan sivutuotteina irtomaasta löytyvät platinahiput, jalo- ja korukivet
- Kultanhuuhtoja voi saada oikeuden rakentaa vähäisen, kevytrakenteisen ja helposti siirrettävän rakennelman, jos se on välttämätön eikä Metsähallitus vastusta rakentamista perustellusta syystä
 - Lisäksi rakentamiseen vaaditaan lupa maankäyttö- ja rakennuslain sekä muun lainsäädännön nojalla
- Vuotuinen kultanhuuhdontakorvaus on 50 €/ha

KULLANHUUHDONTAA KOSKEVAT KAIVOSOIKEUDET

- Kullanhuuhdontaa koskevat kaivosoikeudet raukeavat 31.12.2018
 - Vakuus lopetus- ja jälkitoimenpiteitä varten viimeistään 31.12.2013
- Kaivosoikeuden haltijalla on etuoikeus kullanhuuhdentalupaansa vastaavalle alueelle
- Kullanhuuhdentaluvan harkinnassa sovelletaan voimassa olevaa luonnonsuojelulainsäädäntöä
 - Koneellinen kullankaivu loppuu Lemmenjoen kansallispuistossa 31.12.2018
 - Koneellista kullankaivua on saanut harjoittaa, jos kaivosoikeus perustui ennen 10. huhtikuuta 1991 saatuun valtaus- tai kaivosoikeuteen

URAANI

- Uraaniin kohdistuva malminetsintä edellyttää aina malminetsintälupaa
- Uraanikaivoslupa käsitellään ja ratkaistaan valtioneuvostossa sekä ydinenergialain että kaivoslain nojalla
- Kaivosluvan myöntäminen uraanikaivosta varten edellyttää mm.
 - Kaivoshankkeen olevan yhteiskunnan kokonaisedun mukainen
 - Sijaintikunta on antanut suostumuksensa
 - Turvallisuusvaatimukset täyttyvät

KAIVOSLAKI ↔ YMPÄRISTÖSÄÄNTELY

- Kaivoslakiehdotuksen pykälät on tarkistettu suhteessa voimassa olevaan ympäristösäätelyyn, erityisesti ympäristönsuojelulakiin
- Lähtökohta: malminetsintään ei vaadita ympäristölupaa, mutta kaivostoimintaan vaaditaan
- Kaivoslain hakemusasioiden käsittelyssä on sovellettava luonnonsuojelulain aineellisia säännöksiä (vrt. nykyisen kaivoslain 71.2 §)
- Ympäristöhaitat arvioidaan ympäristölupamenettelyssä
 - Luonnonsuojelulain aineellisia säännöksiä sovelletaan samalla tapaa kuin nykyisin valtausoikeutta myönnettäessä ja kaivospiiriä määrättäessä
 - Jälkihoitovelvoitteet nykyistä laajemmat

Kaivoslain tavoitteet

- Malminetsinnän ja kaivostoiminnan edellytykset turvataan yhteiskunnallisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestäväällä tavalla
 - Sovitetaan yhteen kilpailevat yleiset ja yksityiset edut
 - Otettava huomioon:
 - Perusoikeusjärjestelmä
 - Voimassa oleva oikeusnormisto
- ⇒ Kaivoslaissa säädetään yleisistä periaatteista, joita sovelletaan tapauskohtaisesti lupaharkinnassa

Uudistuksen kannalta keskeiset perusoikeudet

→ Omaisuuden suoja

- Oikeus kaivosmineraaleihin
- Lupien omaisuuden suoja
- Malminetsintä toisen alueella
- Kaivostoimintaan tarvittavien alueiden käyttö- ja muiden oikeuksien lunastus
- Malminetsintäkorvaus ja louhintakorvaus

→ Elinkeinovapaus

→ Ympäristöperusoikeus sekä kansalaisvaikuttaminen ja osallistuminen

→ Oikeusturva

→ Saamelaisalueita koskevat erityiskysymykset

→ Muuta: mm. yksityiselämän ja kotirauhan suoja, liikkumisvapaus, kunnallinen itsehallinto

Keskeisiä muutosehdotuksia (1/5)

- Malminetsintä
 - Suojaetäisyys asuinrakennuksesta ja sen pihapiiristä 150 m
 - Luvan nojalla 4 v + 3 v + 3 v = enintään 15 v
 - Lupamääräyksiin sovitetaan intressit yhteen
 - Malminetsinkorvaus maanomistajille 20 €/ha/vuosi, ja se nousee porrastetusti
 - Ei valtausmaksua valtiolle

Keskeisiä muutosehdotuksia (2/5)

- Kaivostoiminta
 - Luvan nojalla yleensä toistaiseksi
 - Lupamääräyksiin sovitetaan intressit yhteen
 - Kaivosalueen lunastus edellyttää yleistä tarvetta, ja asian ratkaisee valtioneuvosto
 - Louhintakorvaus maanomistajille 50 €/ha/vuosi + 0,15 %/vuosi kaivosmineraalien arvosta
 - Kaivosturvallisuuslupa

Keskeisiä muutosehdotuksia (3/5)

- Kullanhuudonta valtion omistamalla alueella
 - Luvan nojalla 4 v + 3 v + 3 v
 - Korvaus Metsähallitukselle 50 €/ha/vuosi
 - Mahdolliset konekaivun rajoitukset perustuvat luonnonsuojelulainsäädäntöön
 - Kaivosoikeudet raukeavat 31.12.2018
 - => Konekaivu loppuu Lemmenjoen kansallispuistossa

Keskeisiä muutosehdotuksia (4/5)

- Malminetsinnän, kaivostoiminnan ja kullanhuuhdonnan lopetus- ja jälkivelvoitteet nykyistä laajemmat
 - Maisemointivelvoite
 - Vakuusvaatimus
- Uraani
 - Malminetsintä edellyttää lupaa
 - Kaivoslupa käsitellään ja ratkaistaan valtioneuvostossa sekä ydinenergialain että kaivoslain nojalla
 - Kaivoshanke yhteiskunnan kokonaisedun mukainen
 - Sijaintikunnan suostumus
 - Turvallisuusvaatimukset

Keskeisiä muutosehdotuksia (5/5)

- Saamelaisten kotiseutualuetta koskevia erityissäännöksiä
- Kaivoslain lupa-asiat ja lain noudattamisen valvonta siirtyvät TEM:stä Turvatekniikan keskuksen (= kaivosviranomaisen), jolle nykyisin kuuluvat kaivosturvallisuuteen liittyvät tehtävät

